

© Agentschap Natuur en Bos – LIFE DUNIAS

GROTE GRAAFWERKEN IN DE DUINEN?

Reinhardt Strubbe¹ & Debby Deconinck¹

KUSTDUINEN, EEN WEL HEEL BIJZONDER STUK NATUUR

Duinen zijn unieke biotopen. In de kustduinen tref je natuurtypes die je nergens anders in Vlaanderen ziet. Vochtige duinpannes, soortenrijke duingraslanden, duinstruwelen vol leven en helmduinen als iconische trekpleister. In elk habitat vind je kenmerkende planten en dieren. De rugstreepdruif geniet van open duinen en de nabijheid van water. De kleine parelmoervlinder legt haar eitjes op het zeldzaam geworden duinviooltje, een typische soort voor mosduinen. En het vleugje onfris aroma dat je neus binnendringt, is afkomstig van een van onze grootste orchideeën van droge en kalkrijke plaatsen: de bokkenorchis.

NIET-INHEEMSE PLANTEN ALS BEDREIGING

In deze dynamische duinen lijkt alles vanzelf te gaan. Verandering is eigen aan deze gevarieerde natuur, laat alles dus maar zijn gang gaan. Ja toch? Helaas, niets is minder waar. Nogal wat veranderingen zijn ongewenst en oefenen zware druk uit op de duinen! Naast klimaatopwarming, stikstofdepositie en een sterke versnippering van de duinen zorgt de

opkomst van invasieve soorten voor extra druk. Allen leiden ze tot biodiversiteitsverlies. Niet-inheemse planten 'ontsnappen' uit tuinen, parken of belanden via tuinafval in de natuur. Zo vertonen struiken van de exotische rimpelroos of van mahonie een enorm invasief karakter. Bij gebrek aan natuurlijke concurrentie kunnen ze gemiddeld 22% per jaar uitbreiden. Ze vormen grote aaneengesloten massieven waar amper licht doorkomt. Gevolg: waardevolle duinbiotopen verdwijnen samen met hun typerende fauna en flora.

Uitheemse planten zijn vaak niet alleen nefast door de snelheid waarmee ze hun omgeving inpalmen. Ze scoren ook slecht op eetbaarheid, bijvoorbeeld door rupsen en larven. In vele gevallen herkennen onze insecten de planten niet als voedsel of is de chemische samenstelling van de plant niet verteerbaar voor de beestjes. Hierdoor vormen deze uitheemse planten als het ware steriele 'eilandjes' in een van oorsprong rijk ecosysteem. De vaak aangeplante steeneik bijvoorbeeld kent zijn oorsprong in Zuid-Europa. Tot op heden zijn in België weinig insecten waargenomen die leven op de steeneik. Dat is wel anders bij inheemse eiken met niet minder dan 699 soorten, enkel wilgen doen nog beter met 728 soorten. Niets doen aan het probleem van invasieve uitheemse planten in de duinen is met andere woorden geen optie.

Duinen zijn kleine paradijzen: wind door je haren, zand onder je voeten, zonnetje op je snoet... Je ademt frisse zeelucht in, het ruisen van de zee aangevuld met de zang van de nachtegaal in het struikgewas. Via een wirwar van kleine paadjes sta je ineens op een open vlakte waar de leegheid ruimte schept in alle chaos. Welkom in de Vlaamse kustduinen! ... Maar wat doet die kraan daar?

HERSTEL VIA 'LIFE DUNIAS'

Wie een wandeling maakt in onze duinen, botst tegenwoordig her en der op grote graafmachines. De machine graaft tot een meter diep de wortels van woekerplanten uit, voornamelijk rimpelroos en mahonie. Het opgeschepte zand gaat met wortels en al in een zeef, die alles scheidt. De wortelresten zijn grondstof voor verdere compostering. Het zand gaat terug de duinen in. Een zandig duin blijft achter. Maar geen nood, de natuurlijke vegetatie herstelt spontaan na de werken.

De komende jaren verwijdert het Europese LIFE DUNIAS-project struikachtige invasieve uitheemse planten in de Vlaamse kuststrook. Grote graaf- en zeefmachines nemen aanzienlijke stukken duin voor hun rekening. Kleine machinerie, spade of handwerk gaan kleinschaliger te werk bij het verwijderen van verschillende woekerplanten.

Maar ook jij kunt je steentje bijdragen! Door natuurvriendelijke plantenkeuzes te maken bij het aanleggen van jouw tuin is het mogelijk om de biodiversiteit te steunen, de tuinbeleving te verhogen en de maatschappij geld te besparen. Plant geen woekeraars en kies bewust voor inheemse planten. Zo houden we samen, ook in de toekomst, natuurreservaten woekerplantvrij.

BRONNEN

- De keerzijde van uitheemse planten (2023). www.natuurpunt.be.
- Boardman C. & P.H. Smith (2016). *Rates of spread of Rosa rugosa (Japanese Rose) determined by GIS on a coastal sand-dune system in Northwest England.*

¹ Agentschap Natuur en Bos